

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 172/05-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho prerokoval sťažnosť F. S., S., zastúpeného advokátom JUDr. V. S., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv upravených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 32/05, 1 Co 33/05 z 21. marca 2005 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo F. S. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a jeho základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 32/05, 1 Co 33/05 z 21. marca 2005 porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júna 2005 doručená sťažnosť F. S., S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. S., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv

upravených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 106/2002-59 z 19. apríla 2004 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 32/05, 1 Co 33/05 z 21. marca 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ si žalobou zo 17. júla 2002 uplatnil na okresnom súde nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu vo výške 261 328,60 Sk s príslušenstvom. Išlo o rozhodnutie Ústredného daňového riaditeľstva Slovenskej republiky, pracoviska P. (ďalej len „daňové riaditeľstvo“) č. VII/210/32-3339/2000/Ole z 20. marca 2000, ktorým bol potvrdený platobný výmer Daňového úradu V. č. 744/320/65001/99/1310 z 26. novembra 1999, ktorým bol sťažovateľovi znížený uplatnený nadmerný odpočet DPH o 1 124 700 Sk. Uvedené rozhodnutie daňového riaditeľstva bolo rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 SŽ 62/00 z 28. novembra 2000 ako nezákonné zrušené a následne došlo aj k zrušeniu platobného výmeru. Časť neoprávnene neuznaného nadmerného odpočtu DPH bola použitá na kompenzáciu daňového nedoplatku a časť 1 073 188 Sk bola sťažovateľovi vrátená 24. apríla 2001. Ak by nedošlo k nezákonným rozhodnutiam, mala byť táto suma vrátená sťažovateľovi najneskôr 5. decembra 1999 podľa § 23 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, t. j. správca dane vrátil sťažovateľovi príslušnú sumu s omeškaním 505 dní.

Na tomto základe sťažovateľ tvrdí, že počas uvedenej doby (505 dní) bol v dôsledku nezákonného rozhodnutia orgánu štátu vylúčený z užívania časti svojho majetku, čím mu vznikla škoda v podobe majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch, vyčíslenej ako prepočet 17,6 % úroku z omeškania za 505 dní zo sumy 1 073 188 Sk, t. j. 261 328,60 Sk s príslušenstvom. O náhradu škody sa sťažovateľ domáhal prostredníctvom žaloby v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov účinná do podania žaloby na okresnom súde. Okresný súd označeným rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol a krajský súd označeným rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľa označenými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu bolo porušené jeho základné právo vlastniť majetok, keďže bol vylúčený „... *po určitú dobu z užívania peňažných prostriedkov, ktoré boli v jeho vlastníctve*“, pričom došlo nimi aj k porušeniu ústavnej zásady „*rovnosti vlastníckeho práva vyjadrenú v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, pretože štátu poskytli na úkor fyzickej osoby vyššiu ochranu než vyplýva z príslušných hmotnoprávných predpisov*“. Zároveň namietanými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu došlo podľa názoru sťažovateľa tiež k porušeniu jeho základného práva „*na súdnu ochranu, v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ktorého súčasťou je právo na spravodlivú súdnu ochranu*“, keďže okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o jeho nároku „*nepoužili relevantné právne normy a ak aj áno, tieto neinterpretovali ústavne súladným spôsobom*“. Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje aj právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v náleze č. k. II. ÚS 249/04-27 z 23. februára 2005, podľa ktorého „*Nepriзнание práv na poplatok z omeškania v takom prípade je v rozpore s princípom rovnosti a zákazom diskriminácie, ktorý vyplýva z čl. 12 ods. 2 ústavy*“. Podľa tvrdenia sťažovateľa postupovali okresný súd a krajský súd pri aplikácii príslušných právnych predpisov „*arbitrárne a rigidne, bez uváženia širších ústavnoprávných a zákonných dopadov rozhodnutí súdu na hmotnoprávne postavenie sťažovateľa*“, čoho výsledkom bolo porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti prijal nasledovný nález:

„*1. Okresný súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 15 C 106/2002-59 zo dňa 19. 04. 2004 a Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 1 Co 32/05 1 Co 33/05 zo dňa 21. 03. 2005 porušili právo sťažovateľa F. S. vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, právo na spravodlivú súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, a právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy SR.*

2. *Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 1 Co 32/05 1 Co 33/05 zo dňa 21. 03. 2005 a rozsudok Okresného súdu v Prešove sp. zn. 15 C 106/2002-59 zo dňa 19. 04. 2004 a vracia vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.*“

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokoval 14. júla 2005 podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného

súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a prijal sťažnosť na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 32/05, 1 Co 33/05 z 21. marca 2005, ktorým malo dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa ústavný súd odmietol pre nedostatok právomoci.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľa a krajský súd, aby oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie a krajský súd aj na vyjadrenie sa k sťažnosti. Účastníci konania oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Krajský súd na výzvu ústavného súdu oznámil, že sťažnosť nepovažuje za dôvodnú, pretože skutkové zistenia a právne závery odvolacieho súdu sú v súlade so zákonom.

V nadväznosti na toto vyjadrenie krajského súdu vyzval ústavný súd Ústredné daňové riaditeľstvo v B. (ďalej len „Ústredné daňové riaditeľstvo“), aby sa vyjadrilo k otázke priznania úrokov z omeškania v súvislosti s časovým posunom rozhodnutia príslušného súdu o vrátení sumy neprávom neuznaného nadmerného odpočtu DPH (podľa názoru krajského súdu nejde o skutočnú škodu, v dôsledku ktorej by sa zmenšil majetok žalobcu, prípadne by došlo k ušlému zisku). Ústavný súd požiadal Ústredné daňové riaditeľstvo tiež o oznámenie, či eviduje rozhodnutia všeobecných súdov takéhoto charakteru.

Ústredné daňové riaditeľstvo na výzvu ústavného súdu vo svojej odpovedi uviedlo, že uplatnením nároku by malo byť zaplatenie sankčného úroku za obdobie neoprávnene zadržovaných peňažných prostriedkov podľa § 35b ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 511/1992 Zb.“) a na vydanie rozhodnutia podľa § 35b ods. 7 zákona č. 511/1992 Zb. V závislosti od toho, či k oneskorenému vráteniu DPH došlo na základe rozhodnutí, na ktoré sa už vzťahovala právna úprava povinnosti správcu dane zaplatiť sankčný úrok (povinnosť platenia sankčného

úroku zo strany správcu dane bola zavedená súčinnosťou od 1. januára .2004, novelizáciou znenia § 35b bola až súčinnosťou od 1. januára 2005 zavedená povinnosť správcu dane platiť sankčný úrok v prípade neoprávneného zadržovania nadmerného odpočtu DPH) alebo išlo o rozhodnutia, na ktoré sa takáto právna úprava vzťahovať nemôže, by bolo možné na výzvu ústavného súdu dať konkrétnejšie vyjadrenie.

II.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

Podľa čl. 20 ods. 1 „Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.“

Sťažovateľ namieta porušenie označených základných práv rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 32/05, 1 Co 33/05 z 21. marca 2005 z dôvodu potvrdenia prvostupňového rozsudku, ktorým bola namietnutá jeho žaloba o zaplatenie peňažných prostriedkov s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím daňového riaditeľstva spočívajúcom v neoprávnenom zadržovaní nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty.

Ústavný súd skúmal, či napadnutým rozsudkom krajský súd porušil základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu a v nadväznosti na toto rozhodnutie aj základné právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prejednávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov.

Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať.

Z tohto hľadiska posudzoval ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorý svoje rozhodovanie založil na tomto právnom názore:

„Podľa § 1 ods. 1, 2 zák. č. 58/69 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu, alebo jeho nesprávnym úradným postupom, štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občiansko-súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie vo väzbe, alebo v treste, vydal štátny orgán, alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len štátny orgán). Štát zodpovedá tiež za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu spoločenskej organizácie vydaným pri plnení úloh štátneho orgánu, ktoré na túto organizáciu prešli. Zodpovednosti podľa ods. 1 sa nemožno zbaviť.

Nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená pre nezákonnosť, nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný (§ 4 ods. 1 cit. zák.).

V predmetnej veci bolo nepochybne preukázané, že na základe rozsudku Najvyššieho súdu SR spis zn. 4 Sž 62/00 z 28. 11. 2000 bolo zrušené rozhodnutie Ústredného daňového riaditeľstva SR, pracovisko P. pod č. VII/210/32-3339/2000/Ole z 20. 3. 2000. V dôsledku toho bolo vykonané na daňových orgánoch ďalšie dokazovanie a výsledok šetrenia bol zaznamenaný v ďalšom protokole o kontrole z 9. 4. 2001, pričom rozhodnutie daňových orgánov bolo značne v prospech žalobcu so zreteľom na to, že žalobcovi bola vrátená suma 1.073.188,- Sk, a to 24. 4. 2001.

Odvolačný súd sa však stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že žalobcovi nemožno priznať sumu 261.328,60 Sk, ako úroky z omeškania za obdobie od 6. 12. 1999 do 24. 4. 2001 zo sumy 1.073.188,- Sk, ktorá bola žalobcovi vrátená až 24. 4. 2001. V danom prípade totiž nejde skutočne o škodu, v dôsledku ktorej by sa zmenšil majetok žalobcu, prípadne by došlo k ušlému zisku.

Inštitút úrokov z omeškania, ktorý je v Občianskom zákonníku upravený v § 517 a na sl Občianskeho zákonníka totiž nemožno zmiešavať s inštitútom náhrady škody, ktorý je upravený v § 420 a na sl Občianskeho zákonníka a v danom prípade v špeciálnom zákone č. 58/69 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Podstatou sporu je to, že úroky z omeškania nie sú škodou.

Aj z hľadiska pasívnej legitímácie nemožno vyhodiť zodpovednosť štátu, zastúpeného Ministerstvom financií SR za úroky z omeškania, pretože tento orgán, ktorý štát zastupuje sa nepodieľal na eventuálnom oneskorenom vrátení nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty vo vzťahu k žalobcovi, pričom na základe toho ako sú nároky žalobcu uplatnené v tomto konaní (t. j. podľa zák. č. 58/69 Zb.) žalovaný nie je zodpovedným subjektom, pretože žiadna škoda zo strany žalobcu preukázaná nebola. Ako už bolo vyššie naznačené, úroky z omeškania za škodu považovať nemožno.

Preto odvolací súd postupom podľa § 219 O. s. p. rozsudok ako vecne správny potvrdil.“

Nespochybnujúc skutkový stav veci odvolací súd založil odôvodnenie napadnutého rozhodnutia na právnom názore o zásadnom rozdiel podstaty úrokov z omeškania a náhrady škody, ktoré obidva inštitúty upravuje Občiansky zákonník, a tiež ich rozlišuje. Podľa názoru ústavného súdu je odôvodnenie tohto právneho názoru, na ktorom je založené napadnuté rozhodnutie, dostatočné na to, aby odvolací súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku napadnutého rozsudku a v nadväznosti na to aj dostatočné na to, aby ústavný súd dospel k záveru, že toto rozhodnutie nemá znaky ani svojvoľnosti ani arbitrárnosti, ktoré by mohli viesť k vysloveniu porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V nadväznosti na tento záver ústavného súdu nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok

V Košiciach 13. júla 2006